

ISSN
2181-1784
SJIF: 5.423

ORIENTAL RENAISSANCE:

*Innovative, educational,
natural and social sciences*

www.oriens.uz

Exact sciences

Natural sciences

Engineering sciences

Pedagogical sciences

Social and Human sciences

Philological sciences

Philosophy sciences

Economic sciences

**No5
2021**

**ORIENTAL RENAISSANCE: INNOVATIVE, EDUCATIONAL,
NATURAL AND SOCIAL SCIENCES
SCIENTIFIC JOURNAL**

ISSN 2181-1784

VOLUME 1, ISSUE 5

Impact Factor: 5.423

June

2021

Murtazayev Z. M., Avulova Z. T. // Fizika fanini o'qitishda "texnologik xarita"ning ahamiyati.....	733
Ahmedov S.B., Abdullayeva N.S., O'ralov A.I. // Talabalarning mustaqil ta'lim topshiriqlarini bajarishida amaliy ko'nikmalarni shakllantirish.....	738
Yaxiyaxonova M.M. // Mustaqil ta'limni tashkil etishda ilg'or xorijiy tajribalarning ahamiyati.....	742
Qurbonaliyeva H.I. // "Axborot xuruji" tushunchasi, axborot xurujlarining manbalari, ularning ijtimoiy muhitda amalga oshish usullari.....	750
Xudaynazarova L., Izzetova E.M. // Xitoy falsafasi kelib chiqishining ijtimoiy-madaniy sharoitlari.....	755
Qurbonaliyeva H.I. // Kichik va o'rta shahar aholisi sotsiologik tadqiqot ob'ekti sifatida.....	762
Aynakulov H.A., O'razaliyev F.B., Isanov A. P. // Mehnatni motivatsiyalashning maqbul tizimini loyihalashtirish tamoyillarini shakllantirish.	768
Aynaqulov M. A., Xudayberdiyev B.B., Xatamov A. Y. // Qurilish majmuasida xo'jalik yuritish kooperatsiyasi va klasterining tavsiviy yo'nalishlari.....	775
Gapparov B.N., Muhitdinov A. A., Abbazov B.T. // Iqtisodiyotda kooperatsiyaga asoslangan agroklastar yo'nalishlari.....	780
Ko'chimov A.H. // Turmush tarzida aholining o'z o'zini band etishining ba'zi ko'rinishlari.....	786
Muhitdinov A. B., Soatov Sh.A., Igamberdiyev D. X. // Jizzax viloyatida turizm sohasi, salohiyat va imkoniyatlar.....	792
Soatov A.M., Isanov A. P. // Korxonalar faoliyati samaradorligini ta'minlashda transformatsiyalashning o'rni va roli.....	800
Sharipov F.I. // Attribution theory: uzbek students' success and failure of second language acquisition as in internal and external factors.....	806
Po'latova K. D. // Increasing the efficiency of higher education by training students-geographers on the credit modular system.....	812
Hafizov A. A. // The linguodidactic potential of using authentic materials in foreign language education.....	817
Abdug'offorov S., Tojimatova M., To'xtaboyeva. // The role of cognitive linguistics on teaching vocabulary to biology faculty students.....	827
Abdikarimova F.B., Raximov S. R. // Tanqidiy fikrlash asoslarining O'zbekiston ta'lim tizimidagi ahamiyati.....	831
Husinov Z. Z. // Abu Rayhon Beruniyning geodeziya faniga qo'shgan hissasi.....	835

**TALABALARNING MUSTAQIL TA'ILM TOPSHIRIQLARINI
BAJARISHIDA AMALIY KO'NIKMALARNI SHAKLLANTIRISH**

*S.B.Axmedova¹, N.S.Abdullayeva², A.I. O`ralov³
Jizzax Davlat Pedagogika instituti magistranti¹
Jizzax Davlat Pedagogika instituti o`qituvchisi²
O`zMU Jizzax filiali kafedra mudiri³*

Annotatsiya: Oliy ta'lim muassasalari biologiya yo'nalishi talabalarining kasbiy tayyorgarlik jarayonida maqsadli, metodologik, mazmunli, tashkiliy, texnologik, mezonli – baxolashli, natijali kabi o'zaro bog'liq yettita komponentdan iborat mustaqil o'zlashtirish kompetentlikni rivojlantirishning tarkibli – mazmunli modeli ishlab chiqildi va tajribali tekshirildi.

Kalit so`zlar: zamonaviy ta'lim tizimi, kasbiy bilim, mustaqil ta'lim, biologik bilim.

**ФОРМИРОВАНИЕ ПРАКТИЧЕСКИХ НАВЫКОВ В
НЕЗАВИСИМЫХ УЧЕБНЫХ ЗАДАНИЯХ СТУДЕНТОВ**

*С.Б.Ахмедова¹, Н.С.Абдуллаева², А.И. Уралов³
Магистр Джизакского государственного педагогического института¹
Преподаватель Джизакского государственного педагогического
института²
Заведующий кафедрой Джизакского филиала Национального
университета Узбекистана³*

Аннотация: Разработана и экспериментально апробирована комплексная модель развития самостоятельных компетенций, состоящая из семи взаимосвязанных компонентов: целевого, методологического, содержательного, организационного, технологического, критериально-оценочного, эффективного в процессе профессиональной подготовки студентов биологических вузов.

Ключевые слова: современная система образования, профессиональное образование, самостоятельное образование, биологическое образование.

**FORMATION OF PRACTICAL SKILLS IN INDEPENDENT
LEARNING TASKS OF STUDENTS**

*S.B.Akhmedova¹, N.S.Abdullayeva², A.I. Uralov³
Master of the Jizzakh State Pedagogical Institute¹
Lecturer at Jizzakh State Pedagogical Institute²
Head of the Department of the Jizzakh branch of the National University of
Uzbekistan³*

Annotation: *Comprehensive model of competency development in the process of professional training of students of higher education in the field of biology. developed and tested experimentally.*

Keywords: *modern education system, vocational education, independent education, biological education*

KIRISH

Bugungi kundagi zamonaviy ta'lim tizimida nazariy dars mashg'ulotlari va amaliy mashg'ulotlardan tashqari mustaqil ta'lim orqali talabalar biologik kompetentligini rivojlantirish o'ta dolzarb masalalardan biri xisoblanadi. Oliy ta'lim muassasalari Biologiya yo'nalishlarida taxsil olayotgan talabalarning kasbiy bilim ko'nikma va malakalarini oshirishda talabalardagi Biologik mustaqil ta'lim kompetentligini shakillantirish bilan bog'liq. Xozirda biologiya soxalari bo'yicha mavjud o'quv rejalarida auditoriya soatlari nisbatan mustaqil ish soatlari miqdori ko'paytirilgan. Shunday ekan amaldagi o'qitish jarayoniga yangi pedagogik shartlarni ishlab chiqish kerak. pedagogika yo'nalishidagi oliygoxlarda taxsil olayotgan bulajak muxandislarga, o'z soxalari bo'yicha mutaxassislik fanlar xam nazari xam amaliy jixatdan kelgusi ish faoliyatlarida duch keladigan kasbiy bilimlar o'rgatiladi. Shu jarayonda xar bir mashg'ulotdagi qaralayotgan masala negizida biologiyaning o'rini talaba yoshlarga uqtirib, namunaviy ijtimoiy misollar orqali tushuntirib o'tish dars samaradarligini oshirishga xizmat qiladi. Bunday tushunchalarni mashg'ulot olib borayotgan professor-o'qituvchi xam etibordan chetta qoldirmasligi zarur. Demak biologia fani va mutaxassilik fanlarining uzviyligini anglashi bilan bir qatorda talabalarning biologik kompetentligi shakillanadi. Natijada bo'lajak mutaxassislarning kasbiy bilim ko'nikma va malakalari rivojlanadi. Iqtisodiyotimizda keng ko'lamlı isloxlarni yo'lga quyishda ishlab chiqarish soxasi asosiy obekt xisoblanadi. Glaballashuv jarayonidagi murakkab texnika bilan jixozlangan zamonaviy ishlab chiqarishning tezkor rivojlanishi, oliy o'quv muassasalari biologiya yo'nalishi bitiruvchilaridan umumiy ma'lumotlilik, ijodiy mustaqil ta'limga qobiliyatliliklar bilan bir qatorda asosiy qismidan biri mustaqil fikirlash kompetentlilik bo'lgan yuqori darajadagi kasbiy kompetentlikni talab etadi.

MUHOKAMA VA NATIJALAR.

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017 yil 7 fevraldagi PF-4947-son "O'zbekiston Respublikasini yanada rivojlantirish bo'yicha Harakatlar strategiyasi to'g'risida" Farmoni, 2018-yil 5-iyundagi O'zbekiston Respublikasi prezidenti Sh.Mirziyoevning "Oliy ta'lim muassasalarida ta'lim sifatini oshirish va ularning mamlakatda amalga oshirilayotgan keng qamrovli islohotlarda faol ishtirokini ta'minlash bo'yicha

qo‘shimcha chora-tadbirlar to‘g‘risida”gi PQ-3775 karori, 2018 yil 25 yanvardagi PF-5313-sonli “Umumiy o‘rta, o‘rta maxsus va kasb-hunar ta‘limi tizimini tubdan takomillashtirish chora-tadbirlari to‘g‘risida”gi Farmonlari, hamda oliy ta‘lim tizimiga tegishli boshqa me‘yoriy-huquqiy hujjatlarda belgilangan vazifalarni amalga oshirishda ushbu tadqiqot ishi muayyan darajada xizmat qiladi.

Oliy ta‘lim muassasalari biology mutaxassisliklar talabalarining biologik kompetentligini rivojlantirish jarayonini talabalarning biologik kompetentligini rivojlantirish metodikasi, talabalar uchun “oliygox talabalarining mustaqil ta‘lim tayyorgarligi jarayonida biologik kompetentligini rivojlantirish” metodik ko‘rsatmalar, professor-o‘qituvchi va talabalar uchun “oliygox talabalarining biologik tayyorgarligi jarayonida loyixali yondoshish asosida biologik kompetentligini rivojlantirish” elektron qo‘llanmadan iborat ilmiy – metodik ta‘minotini amalga oshirish natijalari bilan tasdiqlangan bunday ilmiy – metodik ta‘minot talabalarning biologik tayyorgarlik jarayonini optimallashtirish, ya‘ni qisqartirilgan auditoriya soati davrida yetarlicha sifatli darajadagi natijalarga erishish imkonini beradi; oliy ta‘lim muassasasi xususiyatlariga moslashgan biologik sikl fanlarini o‘rganish samaradorligini oshirishga yo‘naltirilgan nazariy tasdiqlar, xulosalar, tadqiqotning didaktik va metodik materiallarini zamonaviy oliy ta‘lim muassasasining texnik yo‘nalishi mutaxassilarining kasbiy tayyorgarligi nazariyasi va amaliyotida qo‘llash imkonini beradi.

Oliy ta‘lim muassasalari biologiya mutaxassislik talabalarining biologik kompetentligini rivojlantirish jarayonini talabalarning biologik kompetentligini rivojlantirish metodikasi, talabalar uchun “oliygox talabalarining mustaqil ta‘lim tayyorgarligi jarayonida biologik kompetentligini rivojlantirish” metodik ko‘rsatmalar, professor-o‘qituvchi va talabalar uchun “oliygox talabalarining biologik tayyorgarligi jarayonida loyixali yondoshish asosida biologik kompetentligini rivojlantirish” elektron qo‘llanmadan iborat ilmiy – metodik ta‘minotini amalga oshirish natijalari bilan tasdiqlangan bunday ilmiy – metodik ta‘minot talabalarning biologik tayyorgarlik jarayonini optimallashtirish, ya‘ni qisqartirilgan auditoriya soati davrida yetarlicha sifatli darajadagi natijalarga erishish imkonini beradi; oliy ta‘lim muassasasi xususiyatlariga moslashgan biologik sikl fanlarini o‘rganish samaradorligini oshirishga yo‘naltirilgan nazariy tasdiqlar, xulosalar, tadqiqotning didaktik va metodik materiallarini zamonaviy oliy ta‘lim muassasasining texnik yo‘nalishi mutaxassilarining kasbiy tayyorgarligi nazariyasi va amaliyotida qo‘llash imkonini beradi.

XULOSA

Oliy ta'lim muassasalari biologiya yo'nalishi talabalarining kasbiy tayyorgarlik jarayonida maqsadli, metodologik, mazmunli, tashkiliy, texnologik, mezonli – baxolashli, natijali kabi o'zaro bog'liq yettita komponentdan iborat mustaqil o'zlashtirish kompetentlikni rivojlantirishning tarkibli – mazmunli modeli ishlab chiqildi va tajribali tekshirildi. 2) Oliy ta'lim muassasalari biologiya yo'nalishi talabalarining kasbiy tayyorgarlik jarayonida mustaqil o'zlashtirish kompetentlikni samarali rivojlantirishning pedagogik shartlari majmuasi aniqlandi va tajribada tekshirildi: talabalar tomonidan mustaqil o'zlashtirishga tayyorgarlik motivatsiyasi asosi sifatida kasbiy ahamiyatli biologik bilimlarni dolzarbligini ko'rib chiqadi (umulashtirilgan takrorlash; talabalar uchun murakkabligi yuqori darajadagi topshiriqlar; “shaxsiy asos”; ma'lumotlarning taqchilligi sharoitida erkin ijod; xayotiy tajribaga asoslanish) egallash; ijodiy loixa ishlarini bajarish jarayonida talabalarni mustaqil bilish faoliyatiga jalb etish; talabalarni o'qitishning suxbatli shakliga, yangi qimmatlarni topish usullari namunalarini uzatish va mustaqil faoliyatga jalb etish yordamida talabalar tomonidan biologiya fanini kasbiy ahamiyatligini anglashga imkon beradi.

REFERENCES

1. Tolipova J.O., G'ofurov A.T Biologiya o'qitish metodikasi. Toshkent -2004. 160 b.
2. Zikriyayev A. Biologiyadan amaliy mashg'ulotlar. Toshkent -2008. 192 b.
3. Muslimov N. Ta'lim texnologiyalari. Darslik, Toshkent -2017. 11 b.

“Oriental Renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences”. Ilmiy jurnal. Uzbekistan: www.oriens.uz. 2021. - 1194 b.

ISSN 2181-1784

Mazkur to'plamda O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020 yil 6 noyabrdagi “O'zbekistonning yangi taraqqiyot davrida ta'lim-tarbiya va ilm-fan sohalarini rivojlantirish chora-tadbirlari to'g'risida”gi PF-6108-sonli Farmonida ko'zda tutilgan vazifalarni ijrosini ta'minlash maqsadida “Oriental Renaissance” MChJ tomonidan ta'sis etilgan **“ORIENTAL RENAISSANCE: INNOVATIVE, EDUCATIONAL, NATURAL AND SOCIAL SCIENCES (oriens.uz)”** ilmiy jurnalining 5-soni o'rin egallagan.

Mas'ul muharrir:
falsafa fanlari nomzodi, dotsent M. Qodirov

Ilmiy kotib:
J.B. Sulaymonov
SH.N. Pulatov
I.R. Ikramova

Texnik muharrir:
Sh.S.Jurayev

